

MÓDSZERTANI AJÁNLÁSOK
A szexuális erőszakkal foglalkozó
szakemberek számára

Hogyan bánjunk a szexuális erőszak áldozataival

Betlen Anna-Pap Enikő

„Húsz éve dolgozom bíróként, de az igazat megvallva én magam sem tennék feljelentést, ha megerősokolnának. Nagyon nehéz, az eljárásrend, az attitűdök, a társadalmi konvenciók miatt. Mindent az áldozatnak kell védenie, bizonyítania.”

/Amnesty International Magyarország: Meg nem hallott segélykiáltások”/

Az Ajánlások természetéről

- A szexuális erőszak nemzetközi dokumentumokban szereplő fogalmát veszi alapul (nem szűkíti a Btk. fogalmára: a beleegyezés hiánya az erőszak, fenyegetés helyett)
- A nemzetközi ajánlásokra (ENSZ, Európa Tanács) és jó példákra (WHO iránymutatások, egyéb protokollok) épít
- A szakmaközi együttműködést hangsúlyozza: több szakma számára fogalmaz meg ajánlásokat
- A súlyos jogszabályi és intézményi hiányosságok ellenére a meglévő rendszerben alkalmazható ajánlásokat tartalmaz
- Praktikus, konkrét javaslatok listája a teendőkről
- Folyamatos áttekintés, frissítés szükségessége:
 - Jogszabályi változások beépítése
 - A szakemberek javaslatainak beépítése

A dokumentum felépítése

- A szexuális erőszak (fogalom, hatás, adatok)
- Általános ajánlások
- Szakmaspecifikus ajánlások
 - Igazságszolgáltatás (rendőrség, bíróság, ügyészség, ügyvédek, igazságügyi szakértők)
 - Egészségügy (orvos, egészségügyi személyzet, pszichológus, pszichiáter, pszichoterapeuta)
 - Szociális szféra, gyermekvédelem
- Melléklet
 - biztonsági terv
 - együttműködési megállapodások tartalmi elemei
 - fogalommagyarázat

Igazságszolgáltatás

- Nemzetközi alapelvek: elkövető felelősségre vonása, az áldozatok biztonsága, védelme és támogatása
- Az áldozatokkal való megfelelő bánásmód csökkenti a másodlagos viktimizációt és növeli az eljárás hatékonyságát és eredményességét
- Sürgősségi intézkedések: áldozat biztonsága, szükségletei, megfelelő orvosi vizsgálat, egészségügyi ellátás megszervezése, szem előtt tartva az eredményes bizonyítás érdekeit
- Információ(s anyag) biztosítása a segítő szervezetekről, szolgáltatásokról

Az áldozat meghallgatása

- Biztosítsunk biztonságos, nyugodt, zavarmentes környezetet a meghallgatáshoz
- A meghallgatást képzett szakember – lehetőleg nő - végezze, a meghallgatások számát a szükséges minimumra korlátozva
 - „a sértettet összesen az eljárás alatt a különböző nyomozóhatóságok részéről legalább 10 ember hallgatta meg. A Bizottság véleménye szerint szakmailag erősen kifogásolható, hogy egy erőszakos közöszlés sértettjét ennyi rendőr és ügyész hallgassa ki az eljárás alatt. Komoly hiba, hogy a sértett ügyével legelőször foglalkozó kerületi ügyeletes tiszt egy férfi rendőrt bízott meg azzal, hogy először hallgassa meg a sértettet” /TASZ Szakértői Bizottság véleménye az E- Zsanett-ügyben/
- Legyünk empátikusak az áldozattal; kerüljük az áldozathibáztató megjegyzéseket
 - (Medián kutatás 2006: 32% szerint a szexuális erőszakért az áldozat felelős)

- Tartózkodjunk személyes véleményünk kinyilvánításától
 - Amnesty-jelentés rendőrintervjú: Ő maga is legalább ötször megerősöskolta a feleségét, „ez így van minden jó házasságban”
- Használjunk egyszerű, közérthető nyelvezetet, kerüljük a szakkifejezéseket
- Kerüljük az eldöntendő, irányított kérdéseket
- Kerüljük az áldozattal való fizikai kontaktust
- Lássuk el megfelelő információval az áldozatot és tartsuk vele a kapcsolatot

Az áldozat védelme, részvétele és támogatása az eljárásban; egyéb intézkedések

- Kényszerintézkedések alkalmazása (Őrizetbe vétel, előzetes letartóztatás, távoltage))
- Tanúvédelmi intézkedések alkalmazása (írásbeli vallomástétel, zárt adatkezelés, szembesítés mellőzése)
- Sértetti jogok gyakorlásának biztosítása (jelenlét az eljárási cselekményeknél, iratokba beketintés, indítványok, észrevételek tétele; sértett értesítése fontosabb eljárási cselekményekről)
- Szakmaközi együttműködés: jelzési és együttműködési kötelezettség a távoltage törvény és a gyermekvédelmi törvény alapján; egyéb esetekben a szakemberek, szakmák elköteleződése alapján